

az országgyűlés minden árnyalata egyetért, hogy palliatív szerekkel már nem vagyunk képesek államháztartásunkat rendezni s miután minden oldalról oly gyakran volt hangsúlyozva a reformok sürgőssége, váltsák be az országgyűlési képviselői urak szavakat tényleg s ellenkezéskedési viszketegből ne rabolják el a drága időt.

A szabadelvű párt tagjaitól pedig szintén várjuk a megvárhatja, sőt követelheti a ministerium és különösen Tisza Kálmán, hogy ha oly nehéz terhet raktak vállalkra, a milyen intézményeink reformja és pénzügyeink rendezése, siessenek az erre szükséges eszközöket is mielőbb előteremteni, mert azok nélkül csak frasis és émelgyős hízalgés marad, a Tisza Kálmán miniszterelnök és az egyes miniszterek dicsőítése.

Mi bizunk is a képviselő urak hazafiságában s reményünk van, miszerint a költségvetés feletti viták nem sok időt fognak igénybe venni s azután a legsürgősb reformok még oly időben fognak törvényerőre emelkedni, hogy azoknak üdvös eredménye már az 1877-diki költségvetés elkészítése alkalmával érezhető lesz.

Magyar lapok szemléje.

A „Pesti Napló“ trónbeszédet, mely jobban tüntetne a béke mellett, mint a német trónbeszéd, négy nem olvasott. A német uralkodó és kormánya ismétli, hogy a béke tartós lesz, biztosítva van, s bizalomra érdemes. Most még szárazföldi nagy hatalom mindenki másfél millió seregrel, új fegyverrel, új ágyúkkal s új tölténnyel őrzi a békét. Új tartós biztosíték járult ezekhez a német trónbeszéd szerinti Olaszország fél millió harcosában, kik Európa békés haladására törekcsenek. Ha ekkora had és költség még nem volna elég a béke biztosítására, hát ekkor a béke fenntartására elég a szilárd akarat is. De hát akkor minek a rettentő s rengeteg hadsereg? Lehet, hogy tartós lesz a békesség. Nekünk nagyon elkel a tartós béke, s a mit obajunk, elhiszünk szívesen. Ha béke lesz, a munka erejével tökélt gyűjtünk. Magyar ipart s magyar kereskedést honosítunk meg városainkban. Hazánknak alkotmányát kiépítjük a kor s nemzeti szellem igényei szerint. A polgári kötelességek teljesítése nem lesz áldozat, s nem fog tekintetni polgárerénynek, hanem vérévé válik nemzetünknek, s mindenki önkényt végti tartozását. A király iránt hű ragaszkodást érez mindenki bölcsőtől a sirig, s a rend, a szabadság, az alkotmány, az állam szilárd lesz. Szabadon fog fejlődni a szellem, lesznek írónk, s lesznek olvasók, lesz tudományunk, s lesznek kik megértik. E tartós békét ígéri a fejedelmek és diplomataik. Drága árakat követelnek érte pénzben és vérben, s népeik nyuszörögve megfizetik ez árt, csak legyen béke. A német császár s merész cancellárja mint béke-apolok szerepelnek. Rosszul illik a szerep, de legjobban így szeretjük őket látni. Elég babérunk van, nyugodjanak. Ígéri; tartásuk meg a mit ígérnek, s a népek helyeslése segíti őket.

A „Nemzeti Hírlap“ szerint Tisza Kálmán miniszterelnökké nevezetetését a nemzetségek nagyon vegyes érzelmekek fogadják. Nem tudják, mit várhatnak a magyar kormány új fejtől; s inkább hajlandók rosszat, mint jót remélni azon politikus tetteitől, a kinek beszédei oly keményen hangzottak ellenük. Az „Obzor“ a horvát nemzeti párt közlönye még nincs magával tisztában a felől, hogy örüljen-e vagy busuljon-e Tisza miniszterelnökségén. Előtte Tisza még valóságos sphinx. Bevallja, hogy Magyarországnak Tiszától várja üdvét s meg tud akadni a körülményekkel, de kijelenti egyszersmind azt is, hogy a horvátok nincsenek tájékozva a miniszterelnökek irányukban tanusítandó magatartásáról. Az „Obzor“ a jövő eshetőségeit rajzolva, azon véleménynek ad kifejezést, hogy Tisza bukása esete után Sennyey következnék, tehát azon párt jutna kormányra, mely nem hiszi, hogy Magyarország annyi erővel és képességgel bírjon, hogy mint önálló állam magát fentarhassa. Nemcsak az „Obzor“, de mindenki így itéli meg a Sennyeypárt kiindulási pontját és alapeszméjét. Ez ítéletet teljesen jogosultak teszi a Sennyey-párt magatartása, melyet minden fontos kérdésben eddig elfoglalt. A legfőnyesebb bizonygás erre: a honvéd kérdésben elfoglalt álláspontja, mely eléggé világosan leleplezi a lőlátat. Örül, hogy ezt még azok is észreveszik, a kik, mint az „Obzor“ is, a magyar pártok keretén kívül állanak s kiket e tekintetben a pártoskodás gyanúja nem érinthet. A magyar közvélemény az ilyen részrehajlatlan nyilatkozatból nagyon okultat.

KÜLFÖLD

Kolozsvár, 1875. oct. 29.

Csakugyan az osztrák-magyar nagykövet volt az, a ki a portánál felszólalt azon embertelenségek ellen, melyeket a török csar-

patok Hercegovinában elkövettek. Diplomatai körökben azon nézet is kering, hogy legközelebb az orosz nagykövet ismét a hatalmak közös fellépését fogja ez ügyben indítványozni. A közös actiónak azonban, mint már jelentik, igazi értelme csak akkor lesz, ha nemcsak erre, hanem azon sokkal fontosabb ügyre is kiterjed, hogy a porta és Szerbia visszavonják a határról csapataikat.

Azon össezűtközésről, mely a szerb határon vége ment, most a következő részletes tudósítást vesszük. A szerb ügynök a mult kedden Belgrádból táviratot kapott, melyben constatálja, hogy hétfőn mintegy 1400 basibozuk tört át a szerb határon, de a szerb tüzéség kártásokkal visszaűzte őket.

Mindkét részen néhány halott és sebesült volt. A szerb ügynök szérdán e távirat másolatát igen élénk szemrehányások kíséretében átdadta a portának. A nagyvezir még tegnap táviratilag azt jelentette Belgrádba, hogy a basibozukokat a határról haza fogja rendelni. Hogy ez az ígért megtartott-e, arról még nincs tudósítás. Hanem egy belgrádi sürgöny constatálja, hogy hétfő óta határsértés nem fordult elő. A baj azonban végkép csak akkor fog kiküszöbölteni, ha mindkét fél haza rendeli a határon ugys felesleges csapatait. Kíváncsok, hogy a nagyhatalmak kilátásba helyezett actiója e kérdést is átölleje.

A német parlament 27-ikén ünnepélyesen megnyitott. A császár gyöngékedése folytán nem személyesen olvasta föl a trónbeszédet, melynek a belügyekről szóló első része meglehetősen érdektelennek látszik, mert csupa ismert dolgokat mond. Megemlíti, hogy a jövő év költségvetési előirányzata deficitet mutat, hogy fedezésére új adó-törvényjavaslatok fognak előterjesztetni. Ezenkívül az ipartörvény módosításáról, az iparos-szegélyű pénzárakról, a szellemi tulajdon védelméről, a büntető törvény revisiójáról stb. fognak javaslatokat előterjesztetni.

Sokkal fontosabb a trónbeszéd második része. Ez a gazdasági élet s kereskedelmi viszonyok pangását érintve, kiemeli, hogy a pangás oka nem a politikai viszonyokban s főképp nem a béke bizonytalanságában van. A béke most emberi számítás szerint jobban biztosítottnak látszik, mint a német birodalom helyreállítását megelőző husz év alati; a béke zavarására nincs ok, hanem fenntartására mindenütt szilárd akarat mutatkozik.

Ama hatalmak, melyek a század elején a béke őrei voltak, most népeik helyeslése közt újra támogatják azt. Végül a trónbeszéd, mint szintén békés jelenségre, a császár olasz támogatására utal. A trónbeszéd ezen második részének ug szőlván tulságosan békés jelleme kedvező benyomást fog tenni. Bismarck herczeg ezuttal úgy látszik radicalis módon véget akart vetni ama híreknek, melyek terveiről és szándékairól időnkint mindig újra föl szoktak merülni.

A görög kormányválság véget ért. Kumburosz Znamist, ki kamra elnöké fog választani, pártjával együtt megnyerte magának, mig az ellenékek harmadik árnyalata, a Deligiorgis töredéke, csak feltételeken nyerte meg támogatását, személyes közreműködését azonban megtagadta. Az új kormány tegnapelőtt tette le az esküt.

Bakcsi Ferencz

képviselő felterjesztése a belügyminiszterium-ház. Háromszék kikerekítése tárgyában.

Nagyméltóságu belügyminiszter ur!

Mint már egy párszor szóval is volt szerencsém elmondani, nem interpelláltam a sepsi-szentgyörgyi törvényszéknek a kézdi-vásárhelyi elrendelt beosztása iránt; mert nem akartam az igen tisztelt igazságügyminiszter urnak egy netalán olyan nyilatkozatra alkalmat adni, mely nehezítette volna e — semmi körülmények között el nem tagadható — tisztá tudatom szerint — localis nagy tévedésnek helyrehozhatását, esetleg a törvényhatóságok területeinek tervebe vett szabályozásakor, egy még nagyobb tévedésnek kikerülhetését.

Hogy Háromszéken egyik törvényszék fölösleges volt, — ez iránt egy oly egyhangu az ottani közvélemény, mint amily egyhangu volt azon belenyugvás, hogy e felesleges nem lehet más, mint a kézdi-vásárhelyi törvényszék. Ezen értelemmel adtuk volt be Cseh Károlylval együtt, mint Háromszéknek akkori két képviselője, információkat Perczel Béla igazságügyér urnak. Azonban fájdalom! nem voltunk szerencsések e tévedéstől a kormányt megóvhatni.

De a helyzet valódiságába és Nagyméltóságodnak azt felismerni törekvő jó indulatjába vetett erős hittel reméltem, hogy a területi szabályozás alkalmával, a törvényhatósági központok kijelölésénél, e tévedés kikerülhető lesz.

A törvényhatóságok területeinek szabályozásánál, — mely különösen az erdélyi részekre nézve annyira közhajjá vált — nézetem szerint a magyar állam legmagasabb érdekének szem előtt tartásával a közigazgatási és pénzügyi tekinteteknek legfőbb irányadók: — természetesen az illető törvényhatóságok lakosainak érdekeit is figyelembe véve.

Mindezen tekintetek pedig, akár marad Háromszék területe, s ha kibővítették, akkor még inkább, azt parancsolják, hogy ne Kézdi-Vásárhely, hanem Sepsi-Szentgyörgy legyen, illetőleg maradjon e törvényhatóság székhelye, hová a közigazgatás minden ága összpontosíttassék.

Hiszem csak egy tekintet kell a térképre s azonnal szembetűnik, hogy — kivált, ha a szomszéd megyékből nyugat felől, törvénykezéssileg már is odacsatolt területet vesszük — Háromszék természeti fekvésénél fogva semmi concurrentiát nem tűr központja Sepsi-Szentgyörgy, mely várostól körös-körül a legszélsőbb községek egyformán várságyos távolságra fekszenek, mig Kézdi-Vásárhely a szék határának keleti szögletébe lévén felsorolva, oda a községeknek és lakosságuknak két harmadánál több aránytalanul messze távolságban esik.

Erre nézve részletesebb kimutatások vannak a nagyméltóságu minisztertanácsához e tárgyban benyújtott feliratunkban. Itt csak példaképpen hozom fel, hogy a nagy vízváltató által elzárt miklósvárszéki Baróth főhely, a körülötte fekvő községek között együtt Sepsi-Szentgyörgy 6¹/₂, mig Kézdi-Vásárhelytől 11 mérföldnyi távolságra esik; nem is említve a törvénykezéssileg már odacsatolt s még távolabb fekvő egész Bardóczzsék és Felső-Fehérmegye több községeit. Mindezeknek azt a 4¹/₂ mérföldnyi több utat Sepsi-Szentgyörgyön keresztül kellene megtenni Kézdi-Vásárhelyre, még azon esetben is, ha a baróth-bükszad-torjai hosszú vadon havasi útvonal kiépítették.

Ezt pedig a törvényhatóság nem képes a saját költségén mostanában kiépíteni; állami költséget pedig egyhamar csak az javasolhatna ez utra, ki az ipar és kereskedelem iránt elfoglult volna. Mert tagadhatatlan, hogy e hosszú havasi utvonal még is érintene három községet. Igaz többet nem is. De Baróthon ott van a Báró Kemény Géza igazgatása alatt maros-vásárhelyi banknak a közszómbányája; Bükszádon ott van Gróf Mikes Benedeknek az üvegsűrje és nem messze feljebb a tunsádi fürdő; Torjánál ott van Báró Apó Károlynak a kénbárlangja az ugynevezett „Büdös“ — és valamint neki, ug Mikesnek és Gróf Mikó Imrének is sok erdősegei. Mindezek oly ipari és közgazdasági tekintetek, melyek magukban véve elég figyelmet érdemelnek ugyan: de a igénytelen nézetem szerint a közelebbi idők épen nem fejlesztették az ily irányú tekintetek iránt sem a közhangulatot, sem apénzügyi helyzetet. Csupán közigazgatási szempontból pedig teljességgel nem volna igazolható ily nagy költség.

De nem csak a fent már jelzett vidékek, hanem ezeken kívül még jóval messzebb fekszenek K.-Vásárhelytől, mint Sepsi-Szentgyörgytől, a székbe lenyúló két vízváltató közt eső térség sűrű népességű községei, sőt a keleti vízváltáson túl eső térségnek is egész délnyugati része: tehát nemcsak Bardóc- és Miklósvárszékek s Felső-Fehér több községe, de egész Sepsizsék és Orbainak nagyobb része s Kézdiből is számos község jóval közelebb esik Sepsi-Szentgyörgyhöz, mint K.-Vásárhelyhez.

Ez oly tekintet, mit épen a közigazgatási érdekekben figyelmen kívül hagyni, egészen alkalotlanul nem lehet. — S nem kevésbé érdemel figyelmet azon körülmény sem, különösen pénzügyi szempontból, hogy Sepsi-Szentgyörgyön szép székház, szép kórház, szép iskolák és más hivatali s börtöni helyiségekre alkalmas derék középületek vannak, a melyek K.-Vásárhelyen mind csak ezután lennének építendőek, mivel ott még az egy törvényszékre is szűke a középületek; — hát még a törvényszék mellő okvetlen szükséges börtön-helyiségek s más közigazgatási ágaknak megfelelő épületek sat.

Tehát roppant költséges utvonal, roppant költséges épületek a szék kétharmad lakosságának sőt többnek messze távolba lőkeése, hogy ne mondjam a hosszú uti költségek és idővesztetések miatt a közügyektől elzárásra lenne azon ár, amiért Kézdi-Vásárhely központja erőszakoltatnék ott a törvényhatóság szélén.

Ez mind közigazgatási, mind pénzügyi tenitetekből határozottan és világosan káros lenne ug az államra, mint a szék egyes lakói.

A mi továbbá a magyar állam legmagasabb érdekét illeti, e szempont is Sepsi-Szentgyörgy mellett szól. Mert ha netalán valamely stratégánk, felteszem egy Strassburgot álmód nék K.-Vásárhelyből, ez álom a stratégiai vasutakon is alól volna jellemezhető csupán. Stratégiai szempontból épen nem az ojtöz-kézdi-vásárhelyi, hanem a tömös-brassó-szentgyörgyi vonal érdemel főfigyelmet, hol a keleti vasut csatlakozik. S még ha Ojtozánál volna a csatlakozás, akkor sem a keleti szoros torkában fekvő K.-Vásárhelyre volna a súly fektetendő, melynek elestével nyitva lenne egész Háromszéken keresztül az ut, hanem Sepsi-Szentgyörgyre, mely stratégiai, mint más magasabb magyar állami szempontokból is sokkal szilárdabb és biztosabb posztó ott a Barcaság tövé-

ben, hogysem az bővebb bizonyítgatásokra szorulna.

Az pedig, hogy Sepsi-Szentgyörgy városa három ízben választott képviselőjének olyan egyént, mint a milyent választott, — nem lehet indok egy egész megye megbüntetésére s ez nem is hiszem, hogy a kormány előtt tekintetbe jött volna, hanem azért ki kell mondanom, hogy ezen dicsőségben active vagy passive volt, igen kevés kivétellel a kormánynak valamennyi közege mindenkor.

Azt hiszem továbbá, hogy egy ilyen nagyobb szabású reformnál nem az alig 4—4 ezer lakossággal bíró kis városoknak netalánit, vetődékét — hanem a z egész törvényhatóság lakosságának érdekeit kell latba vetni.

Es ez a már érintett okoknál fogva Sepsi-Szentgyörgyöt jelöli ki ug a jelenlegi, mint az esetleg kibővítendő Háromszék központjává; mert e törvényhatóság csupán délnyugat felől lehetvén kibővítendő, eme vidékek — például a Barcaság, csángók és Felső-Fehérmegye községei, mind kétszer, háromszor közelebb esnek Sepsi-Szentgyörgyhöz, mint Kézdi-Vásárhelyhez.

Mindezekben, midőn szerencsém vala nagyjában jelezni, hogy ug a magyar állam legmagasabb érdeke, mint a közigazgatási és pénzügyi tekintetek, valamint azon törvényhatóság lakosságának érdekei egyaránt Sepsi-Szentgyörgy — mint központ mellett szólnak — nem mulaszthatom el, hogy futólag ne reflectáljak Brassót illetőleg is, melyet néhány jóraolal brassói magyar iparos és egy pár olyan egyén hangoztat néha, kiksoha még arra felé sem jártak; — azok, mert szeretnék ott többen lenni, ezek, mert nem ismerik a helyzetet.

A természeti fekvést illetőleg mindazok még bővebben állanak, melyek Kézdi-Vásárhelyre nézve, a távolságot illetőleg, léteznek. Csak az egy Erdővidéke van némileg közel a vonat által; a szék többi része egészen távol van Brassótól, a hova elmennek ugyan a székelyek, buzával és lencsével, a mikor valami olyasmit vásárolni valójuk van, a mit itt jutányosabban kaphatnak, mint S.-Szt.-Györgyön — ép ug, mint K.-Vásárhelyre beviszik a rozstó vidékbeliek, mikor hirtelen pénzre, vagy apró vásárra van szükségük; de tulajdonképeni közpiacza egész Háromszéknek S.-Szt.-György, nemcsak, de más tekintetben is gyűlhelye és gyűpontja a törvényhatóság társadalmi, politikai, szellemi életének egyiránt.

Brassó oly távol és félreesik Háromszéktől, hogy ha a törvényhatóság központja oda tételnek be, ez egy volna a háromszéki székeségnek teljes leszorításával s a már is fejlődésnek és virágzásnak indult igen jelentékeny helyi központul igérkező Sepsi-Szentgyörgy széke városnak tönkre tételével s egy volna az az, hogy a szép és dicső multu Háromszék ne magyar szellemben reprezentáltassék.

S mindezt azzal nem akadályoznók meg, hogy néhány magyar hivatalnokkal több lenne Brassóban, akikkel azt a czélt sem érnék el, amely felé társadalmi uton biztosabb a haladás, anélkül, hogy ily roppant áldozatot kelljen kockáztatni.

A mi pedig azt a látszólagos nehézséget illeti, hogy a törvényszék miatt bajos Brassót mellőzni, mivel ott a forgalom meglehetősen ki lévén fejlődve, sok oly ügy adja elő magát, mely társas bíróság elébe tartozik, pedig itt is Sepsi-Szentgyörgyön is törvényszéket alig lehet fenntartani: ezen nehézségen könnyen lehet segíteni ug, a mint már a lapokban évek előtt volt szerencsém kifejtetni, hogy felteszem a brassói járásbírósg váltó, kereskedelmi és csődügyekben ruháztatassék fel törvényszéki joggal. És lehet még a természeti fekvés s a kereskedelmi forgalmi érdek hazánkban hasonló helyzetben, hol mindenütt lehetne az eljárást követni, mely a törvényszékek redukciója és esetleg a törvényhatósági területek szabályozása körüli munkának nem kis könnyebbségre és hasznára válna — vagy ha az eljárást nem alkalmaztatnánk, akkor néhány kereskedőért egy egész törvényhatóság nem húzhatja a rövidbebbet.

Nagyméltóságu belügyminiszter ur! Bocssáson meg: hogy a földnek a nap körüli forgását bizonyítgatni, s ezt még írásban is beadni nem tartám feleslegesnek, de erre a nagyméltóságu ministertanácsnak azon — bár félrevezetés útján történt intézkedése kényszerített, hogy a s.-sz.-györgyi törvényszéket a k.-vásárhelyi beosztotta.

Miután bátor vagyok eddigi információra is hivatkozni s ug a törvényszéknek, mint általában minden közigazgatási ágnak S.-Szent-Györgyre, mint minden tekintetben legalkalmasabb, legegyszerűbb, tehát legkifejtetőbb helyi központra elő- és visszahelyezését legjobb meggyőződéssel javasolni, — maradtam nagyméltóságodnak legmélyebb tisztelettel a jövőre szóló előterjesztésemhez fűzve.

Bakcsi Ferencz, Háromszék sepsi-miklósvári képviselője.

Könyvismertetés.

(Folytatás.)

VI. szakasz.

— Milyen lábon áll faluhelyt a gyümölcsöstenyésztés? Az ősi hét szilvafáról még szól a krónika, de hét alma, vagy épen körtvéfát: sehol sem emleget. Nem igen van biz ott a telek körül bodza és fűzfánál egyéb semmi. Ki almát, körtvét akenni: megyen az erdőre vadalmáért, vacz korért.

Pedig, hogy ne kívánna a nép a gyümölcsöt: nem mondhatnók. Ha megindul egy-egy székér, nyár utolján hulló almával s végig járja a falut: szívesen megtöltik gabnával az edényt, melylyel a gyümölcsöt méri; csir két, tojást 2-3 annyi ért kap, mint a menyit hitvány bingyója ér.

Sok vidékeken az a hit van elterjedve a nép között, hogy a gyümölcs a fán isten adománya; vehet abból akarki, ha a fa más is nem vétek. Aztán a nagyobb kertbirtokos, szőlőültető egy szép reggel arra ébred, hogy „én ültettem az almát, más szedte le az almáját!“; még megköszönheti, ha merő köszönetből az ágakat is le nem hasogatták a hivatal vendégek.

Hát a virágmívelés milyen lehet? Czitrus, majoránna, borzalékom, oláhróza, rozsmarin és muszkáta: alkalmasint ennyiből áll a falusi kertek virággyűjteménye. Hol van itt az izlés? vonzalom a széphez?...

E szomorú kép helyett: mily szép lenne! ha a fűzfát odahelyeznők a hová való; mocsáros rétekre, nedves árkok mellé. A falusi kerteket pedig beszeznők beszezőkre szilvával, megtarkáznók odaillo gazdasági gyümölcsökkel; a ház körül gyűlő mindenféle hulladék, szemét, trágya: kövérítne a zöldséges táblákat; a ház előtt lenne egy kis virágos kert: ibolya, rezeda, viola, estike s néhány nemes rózsabokor benne. Estéuként a ház előtt csevegő, látszó, egészséges gyermekek; az utcára padján elégedett, becsületes, boldog emberek!...

Mennyi nemzeti vagyon megy kárba! évenként milliókra terjedő veszteség ez, csupán csak azért, hogy középünk a kertmívelést elhanyagolja. A lakhely körüli levegő, a vidék égalja kétségkívül javulna; a nyári táplálkozás, zöldség és gyümölcs használatlalt, előnyösen változnék; a betegségek száma és halandóság csökkenne.

Ne vennők-e számításba azt a hatást, mit a virágok és fák álóása, szeretele a kedélyre gyakorol? Bizonyára: erkölcsileg jobba, nemesebbé teszi népünket, ki őt erre a foglalkozásra szoktatja.

— Ezért hangsúlyoztam annyira, hogy a tanítónak, ki a nép legelső oktatója és példaadója: értenie kell a zöldség, gyümölcs és virágtenyésztéshez; általában a kerti gazdálkodáshoz. Nem kívánok én tőle, meg ily szűkebb körre szorított mezőn is, teljes elméleti előképzettséget; birjon csak a legszükségeseb gyakorlati ismeretekkel, szeresse hivatását és a népet s munkálkodását siker és áldás fogja kísérni.

Igazat adok szerzőnek, hogy ennyi gyakorlati ismeret elsajátítására nem elég a tantervbe csak számszúrásból felvett hetenkinti 1 óra; kell arra legalább háromnapi, vagy nézetem szerint a legegyszerűbben hetenkint egy egész délután. Ennyit testedző, lélekelevenítő kerti munkával egy folytában szabadban kell töltöni, alkalmas szakférfi vezetése alatt.

Az így szerzett tapasztalatokat és ismereteket kiegészítheti minden jóraolaló tanuló, jól választott könyvek olvasásával. Mert annyi előismeretet a természettudományok minden ágából nyújt a képező növendékeinek, hogy a népszerű gazdasági könyveket és szaklapokat az életbe kilépett tanító megértheti. Magam is ismerem néhány erre alkalmas művet (talan alkalom szerint be is mutatom őket); s a mi netalán hiányoznók: meg kell írni. Van arra való emberünk minden szakban; dolgozik, csak meg kell bízni rá.

„Az 1868 évi XXXVIII. törvényzikk — mondja hátrább az író is — elrendeli, hogy a községi népiskola nélkülözhetetlen kiegészítő részét az iskolai kert képezze; mig a lajhántali törvénykezés az iskolai kertek felállítását a lehetőségtől teszi függővé. A bécsi közkiállításnak több hivatalos előadója nagy elismeréssel emlékszik meg Magyarországon ezen törvényes intézkedéséről, mely a világon első; de fájdalom! ezen dicsőítet még csak elméletileg érdemeljük meg; szomorúan igazolják ezt a hivatalos jelentések, melyek az iskolai kertek, faiskolák állapotát festik.“

Kétségkívül sok időbe telik, mig az új intézkedés lassankint tért foglal: szembetűnő eredményeket bir felmutatni. Előbb a mostani apró nemzedék meg kell hogy barátkozzék az iskolában a virággal, a fával; megtanulja becsülni, szeretni és kímélni, még ha más is! Ültetgetni kezd aztán saját teikén s egy emberem alatt azt is megérjük, hogy az utak, árkok mellékei, használatlan kopár hegyoldá-

lok stb. be lesznek telepítve gyümölcsfákkal; miként most azért fél a földműves ember, mert rászáll, odafészkel a madár; kiveri róla a gabonát! . . .

A boldogult b. Eötvös által létesített gazdasági felsőbb népiskola annyira új intézmény, hogy alig mondhatunk még róla megbízható tételt. Az 1868. XXXVIII. törvénycikk 65 §-a elszámolja a tantárgyakat; megemlíti ott a gazdaságtan alapvető alait, míg a természettan és természetrajznál azon irányadó észrevételt találjuk: „külön tekintettel a földművelésre és iparra.”

Ezen törvény kifolyásának és kiegészítésének tekintem a magyar közoktatási miniszternek legújabb felhívását a kolozs-doboki, hunyad-zarándi és csik-udvarhely-háromszéki tanfelügyelőkhez, (mely a „Kelet” tegnap számban olvasható: „A népies házi ipar fejlesztése és terjesztése tekintetéből szükségesnek tartanám, hogy a tanító- és tanítónőképezdek növendékei az olyan házi iparcikkek előállításában is ügyességet és gyakorlatiaságot szerezzenek, mely házi iparágak azon vidéken, ahol a képezde fekszik, legtöbb nyereséggel izetnek.” A miniszter javaslatát kér: „melyek volna azon iparágak? mi módon, ki által volna a tanítás eszközölhető sat.

Lehetnek, kik ismét azon ellenvetést teszik, hogy ez a néptanítók mindenhez tudásának egy újabb észszerűtlen kísérlete, mert most már mesterembert is akunk tanítóiból nevelni!

Hagyományos szokás az osztrák-magyaralkodó családban, hogy a család minden férfi agjával valami mesterséget tanulnak ki; álmuk is, vagyonszámuk házak gyermekei közöttbbeket ismerik, kik ifjú korukban kézi mesterésben is nyertek oktatást, — pedig talán egyik sem szorult rá, hogy ebből éljen meg. Alami magasabb eszmét: az iparos osztály, a munka becsének közzelfogható bizonyítékát látom benne.

Nem válik hát néptanítóink kisebbségé, ha kézi mesterséget is tudnak; sőt elteintve a közvetlen egyéni haszontól: áldás hámluk belőle idővel a hazára. A nép vagyonszámlájának egy újabb forrását nyitjuk meg a házi ipar terjesztésével; ennek égető szükségét pedig — úgy hiszem — mindnyájan ezüzik.

Sz. S.

(Folyt. köv.)

Apró puskatúz.

Általános, semmi kivételt nem szenvedő törvény, hogy mindannak, a minek egyszerűszedete volt, előbb-utóbb vége is elkövetkezik. Ez a polemia itt, mely a vajdahunad-zarándi gyűléshelyén történt eszperválasztás felett eltekintett . . . bocsánat! szerkesztő barátom! ha ön felhatalmazott bennünket arra, hogy felmerülő hiáibanvalóságok és tévedésekre átrán reátűzelhessünk; nem tagadhátja megdlink ez ügyben a legeslegutolsó szót, hiszen akora tévedés tűnt fel előttünk legújabbban látóvalban, mint egy füles bagoly, még ön, ki tudunkra inkább a kardos, mint a pusás emberek közé tartozik, sem állhatná meg, hogy reá ne duplazzon . . . tehát e polemia befejezettnak tekinthető. Tiszt. Bede János tette reá az utolsó zárkóvet azon apoteozissal, melyben jónak látja a maga fiatal lelészársai viselt dolgait — a „Magyar Polár” hasábjain — megdicsőíteni. Megtanuljuk belől, hogy a meggyőződés mily erős hajókai gyanánt mutatták be magokat a fiatallkész urak az eszperválasztások alkalmával. A terem, a melyben a választás történt, ugjította azt a megrendítő jelenetet, a melykövetkező nagy mondatát hagyta hátra a tételelem számára: „a gárda meghal, de agát meg nem adja.” A papok koplalárk, de meggyőződésüket fel nem aják, ez hangzott az új hősök ajkain. A vaszkó terebelen a fiatal papok (közülük kétbig tiszteletes urral) képezték a francia gárdát, úgy látszik, hogy Bede János ur volt annak hős Cabranneja. Bossáson meg nekünk tiszteletes ur, ha azt mondjuk, hogy igenny tévedésben van. Ön meggyőződésnek keszteti azt, a mi saját nevén nevezve nemeréb, egy kis baráti ragaszkodásnál. Adolog legnagyobb egyszerűségében ez: kétén t. Ince János és Bartha Lajos urakét volt a választás; a nagyérdemű főgondn — s vele a kisebbség — Ince urat ajította, legfőképp azon okból, mert ez általnoi előnyöket vélt biztosíthatni a szászvárosi gúnásium részére; Bede János urat és fiaitársait — nem törődve a kulturális érdek — Bartha ur felő vonzotta a baráti kötelesség. Ennyiből állott az az oly nagyongulyozott meggyőződés. S már mi oszthatjuk Bede János urat és társait, ha utókor nem fog számunkra emlékoszlopot elni azért, hogy Bartha urnak megszerették a eszperai nyumbust, sőt kárkoztatás is fog gani emlékeztetük felett. Utódaik így óak szólni: elődeinknek (már t. i. Bartha

János és társainak) egykor hatalmukban állott állapotunkat kiragadni a nyomasztó szegénységéből, de őket ezt az alkalmat, elszalasztották: nem bírtak annyi önmegtartóztatást kifejtetni, hogy értünk s a hunyadmezei protestánsokért egy kis áldozatot hozzanak, baráti érzelmeik rovására. Így fognak, mondjuk, szólni késő utódjaik, ha csakugyan szereplésüknek az lesz az eredménye, hogy örökre elesseken a tudvalévő fényes s mondhatni fejedelmi dotatiótól. Biztosíthatjuk Bede János urat, hogy szereplésüket az utókor nem az erő, de a gyengeség példája gyanánt fogja feljegyezni. A midőntehát Bede János ur a meggyőződést hangsúlyozza, a midőn e nem nagy jelentékenységu ügyben magát és fiatal társait azon nagy protestáns jellemekkel állítja egy niveau-ra, a kik meggyőződésükért készek voltak gályarabságot, sőt máglyahalált szenvedni, ne csodálkozzék, ha akaratunk ellen az „et nos pomam” meséje jut eszünkbe.

Egyébiránt, a szászvárosi ref. egyházközönség tudná ezt az ügyet a legszebben befejezhetni, ha önként elébe jőne a nagyérdemű gróf hazafias gondolatjának: üresedésben levő papi állomását két tanári katedrára változtatván által. Ezáltal legkisebb rövidséget sem szenvedne egyházi dolgaiban, kötelességét tétetvén a két tanárnak a rendes papnak való segédkezés. Könnyű belátni, mily hatalmas lendületet nyerne ezáltal a város és a vidék tanügye. Egy erős iskola Szászvároson nemcsak kulturális, de magyar nemzetiségű szükségünk közé tartozik. Ha ez volna a kellemetlenségek végső betetőzése: akkor ez az egész eszperválasztási ügy hasonlítana egy nézőjártékhoz, melyben az intrinsecus boszankodást kelt a nézőkben, a sympathia és antipathia egymással való küzdele könyeket csal a szemekbe, de a darab házassággal ívgezödvén: a boszankodás, keserűség és köny tökéletesen felolvadnak a nászvigalomban s a szereplők együttesen kedélyes tánczba kerekednek. A hazai mivelődés történelmének múzsjája évlapjaira arany betűkkel fogná följegyezni a szászvárosi ref. egyházközönség és emelkedett és hazafias elhatározását. A nemes gróf is megérdemelné, hogy neki ez elégtételt szolgáltatassák.

A „KELET” magán-távirata.

Feladatott Buda-Pesten october 29. 10. ó. 5 p. d. e.
Erkezett, october 29. 10. ó. 40 p. d. e.

A képviselőház elnöke tudatja, hogy a ház első ülése nov. negyedikén délelőtt tizenegy órakor lesz. Az osztrák kormány tegnap kifejtette vasuti programját a Reichsrathban; kevés tetszést aratott. A szeb fejedelem a Skupcsinát saját kérelmére négy hétre elnapolta. Milán szavával biztosította a békét a hatalmaknak.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, oct. 30. 1875.

A kolozsvári kir. törvényszéknél f. hó 29. végvárgyal tartatván, ezen alkalommal saját beismerése alapján Balogh János lopási büntényért elítéltetett, mert f. év. agustus 1-jén egy szegény övegy aszony összes ruhaneműit, a lakás zárja s a szobába elhelyezve volt záros láda feltörésével, magához vette s az ellopott ruhaneműeket a belső monostor utcái zalogházba 3 ft 50 krért elzalogosította. Ez, habár sajnos, de gyakran előforduló eset s nem is közölnék, ha az a különös körülmény is elő nem fordulna, hogy ezt a Balogh Jánost, kit maga a városi rendőrség szolgáltatott át a tény után a büntető bíróság kezeihez s kiről a városi előjáróság, multjára vonatkozólag azon bizonyítványt állította ki, hogy mint „tekerő, aljas, részeseg ismeretes” a helyi városi előjáróság vádoltának a végvárgyaláson tett állítása szerint, f. hó 1-én a dologházhoz 17 ft 50 kr díj mellett börtönörnek nevezte ki. Ez itt nálunk a közigazgatási morál?

Felhívás a helybeli hivatalnokok, egyetemi ifjuság, kereskedő urakhoz stb. Értécsitnek mindazon urak, kik életkoruk 18-ik évét betöltötték és a tornászathat részt hajtanak venni, hogy folyó év november 1-től kezdve a tornászathat tényleges gyakorlatát megkezdhetik. Gyakorlat hetenként kétszer leend, u. m. kedden és pénteken este 6-ól fél 8 óráig. Beiratási díj egyszer mindenkor 1 ft, havi illeték 1 ft. Részjegybirtokosok beiratást nem fizetnek. Egyetemi polgárok beiratási díjt nem fizetnek, havi illetékük csak 50 kr. Kedden, azaz november 2-án az első gyakorlat este 6 órakor meg fog kezdeni. A tornaórákon változtatás csak akkor fogja történni, ha ezt később a működő tagok nagyobb része közösen határozná el.

A kolozsvári nemzeti színház műsora 1875. november hó 1-től nov. hó 15-ig. Hétfő nov. 1. Lelencz Tamási József ur utolsó vendégfellépte, kedd 2. Trapezanti her-

czegnő, szerda 3. Okos bolond, csütörtök 4. Lecouvreur Adrien. Bulyovszkyné Szilágyi Lilla I. vendégfellépte, péntek 5. Szép Helena, szombat 6. Stuart Mária a vendégművész II. vendégfellépte, vasárnap 7. Háromcsőrű kacsa, hétfő 8. Arria és Messalina (először) a vendégművész III. vendégfellépte. Jövő heti előkészültre kijelöltenek: Kedd 9. Plébanos szakácsnéja, szerda 10. Zsidó bölgy, csütörtök 11. Veszedelmes nagyné, péntek 12. Párisi élet, szombat 13. Deborah v. Gauthier, vasárnap 14. Ördögcsere. További előkészültre kitűztetnek: Ujak; Házassítok, Jósát, Új emberek, XVI. Henrik, Az ördög párnája, Julius Caesar. Lala Roukh. Régiek: Othello, Végredelet, XI. Henrik, Lukretia, Tell Vilmos. Segédarabok próba nélkül, ha rögtön vétetvén elő, próba nem tartható. Női harcz. Egy próbával: Gilbete, Don Caesar.

Az erdélyi rom. kath. státus igazg. tanácsának gyűlése november hó első keddjéről több akadályozó körülmény miatt ugyanazon nev. hó 6-ára tetétt át.

Jákobi Jakab, a zeneconservatorium derék karmestere nov. 1-től kezdve tanfolyamot nyit az „összhangzattan, Generálbassus”, szóval „felsőbb zenetudományból”. Előadását a zenesoncervatorium helyiségeiben tartja hetenként 2 óráig. Üdvözlőjük Jakobi ur magán-vállalatát s melegen ajánljuk zenekedvőink figyelmébe és pártfogásába.

Gróf Károlyi György egy francia czéggel köstét tett a jövő évi gyapjura (körülbelül 1200 mázsa) 156 frtjával mázsáját; tehát 5 frutal olesobban, mint tavaly kelt.

Mit ér a szem? A napokban Zilahról hazafelé menő oláhok közt verekedés támadt, mely alkalommal egyiknek szemét kitűtötték. Ez a törvényszékel fenyegetőzött, hanem aztán mikor egy véka kukoricát ígértek neki szeméért kárpótásul, szépen megbékült.

Trente et quarente. A rendőrségnek tudomására jutott, hogy egy idő óta a Liptóváros egyik terének igen előkelő, diszes kávéházában a nemes „trente et quarente”-játék nagyban üzetik s azt egy társaság vezeti, melynek elnöke és üzletvezetője bizonyos Str . . . A . . . , részvényesei Sch . . . J . . . , St . . . T . . . urak, kik az üzleti tőkét szolgáltatják. Miután a rendőrség a játék üzésének módja és ideje iránt kellő ismeretetszerzett: Kratochwill Henrik és Fischer Lajos tisztviselők a játszó-banda meglepetésére kiküldettek, kik is tegnapelőtt 3/4 órakor az érintett kávéházban minden feltűnés nélkül megjelenvén, Fischer L. rendőrtiszt a már eleve neki kijelölt játszószobába akart lépni, melynek ajtaja azonban oly zárral volt ellátva, hogy azt csak a beavatottak voltak képesek kinyitni. Fischer tehát a kávést előszólította, ki is nem késett a beut levőknek jelt adni, mire a játszó az ablakon és mellékajtókon keresztül menekülni akartak ugyan, de azon kijárásiakat már Kratochwill Henrik és emberei tarták megzállyva s így sikerült az egész játszó-bandát letartóztatni s a kártyaszereket s 600 forintot aranyban, ezüstben és bankjegyekben lefoglalni. A fentebb érintett bankrésztvényesek letartóztatattak, s a város házára kísértettek: a résztvevők pedig, kik közt ügyvédek, kereskedők és egy országgyűlési képviselő is volt, neveik s lakásaik bemondása után elbocsáttattak.

Szegény Klein Jakab ungvári gabnakoresskő ugyancsak megjárta Milán városában! Oda utazott, hogy szemtanuja legyen a nagy ünneplényességeknek, melyeket Vilmos német császár tiszteletére rendeztek, s megnézte a birodalom kivilágítását, de szegénynek mind-ebben nem lehetett része. A császár megérkezése előtt pár órával ugyanis befogták mint zsebtolvajt, mint hogy a vadászathat tartó rendőrök öt véletlenül ismert zsebmetszők között találták, a kik közé a tömegben egész véletlenül keveredett, s a „mitgefangen” elvénél fogva azokkal egyetemben hívőrsre tették. Pár nap alatt sikerült ugyan magát igazolni, de már akkor az ünnepélynek s illuminációnak vége volt. — Bánatában rögtön hazautazott.

Játékbárlang nők számára. Budapest városközépén — olvassuk a „N.P.J.”-ban — oly játékbárlang létezik, melyben a játékosok legnagyobb része nő. Az idézett lap nem nevezi meg ugyan nyíltan a helyiséget, de kész a rendőrséggel közölni, ha ennek, mint írja, a földelés érdekében áll. Más szóval, dobzóval, akarna verebét fogni. E nyilvános felzólalás után mehetnek bátran, a fészket ugyan üresnek fogják találni.

Irodalmi hirdető. Zilahy Sámuel, budapesti könyvtáros-kiadó a jelzett cím alatt f. ó. december hó 1-től kezdve a magyar, német, francia, angol és olasz irodalom jelesebb termékeiről havonként egy jegyzéket fog közrebeszárni. Ezen „hirdető”-ben minden fontosabb újdonságot, vagy jelesebb régi művek új kiadásait teljes czimmal, a terjedelem, alak megjelenési hely, kiadó, valamint a bolti árak pontos megjelölésével fogja közölni, és reméli, hogy ezen könyvjegyzékkel minden irodalom-barátnak és könyvvásárlónak megbiz-

ható irodalmi kalauzt fog nyújtani. Az irodalmi hirdető havonként egyszer, az anyag terjedelméhez mértén nagy 8-rétű 1—2 ivnyi terjedelemben, szép papíron és jól olvasható betűkkel fog megjelenni. Előfizetési ár: egész évre 1 frt.

Speculatio egy hercegre. A walesi herceg indiai utazása, francia lapok szerint, a speculások egy különös osztályát nem csekély izgalomba ejtette. Biztosítási ügy forog szóban. Tudvalevőleg Angliában, valamint máshol is, két személy biztosíthatja egymást úgy, hogy egyik halála esetén, a másiknak bizonyos meghatározott összeg fizetetik ki. Most Angliában igen sok ember biztosította rövid időre saját és a walesi herceg életét, kinek természetesen erről sejtelle sincs. Adologígeu egyszerű: ha a herceg a kitűzött időben meg nem hal, a másik biztosított visszakapja betétét vagy annak legalább egy részét; ha pedig a herceg meghal, a speculans jelentékeny összeget nyer. Ha pedig az utóbbi hal meg előbb a hercegné, ez esetben az illető társulata befizetett tőket teljesen megnyeri, mivel magától érthetőleg a herceg, ki az egész dologról semmit sem tud, nem fog egy fillért sem követelni. Az igazgatók tehát az efféle üzleteket örömezt elfogadják. Néhány évvel ezelőtt a herceg typhusban súlyosan megbetegedett. E körülmény rendkívüli igazgatótságra hozta akkor a biztosító társulatokat, mivel a herceg nevére tömérdek biztosítás történt. Később azonban visszatért a bizalom a herceg felgyógyuláshoz s ekkor még sokkal több biztosítás jegyzetett be. De egy Európán kívüli utazásra akkor senki sem gondolt s a biztosítási társulatok most tetemes utófizetést követelnek. Ez az oka aztán, hogy a herceg utazása miatt Angliában most oly sok ember boszankodik.

Tamásy József, a budapesti nemzeti színház eisőrendű tagja vendégfelléptéül.

NEMZETI SZÍNHÁZ.
Bérlet 27-ik sz.
Kolozsvárt, vasárnap oct. 31-én 1875.

Tamásy J. ur utolsóelőtti vendégfelléptéül:
FALU ROSZSZA.
A budapesti nemzeti színház által 1874-dik évre kitűzött pályázaton 100 arany pályadíjjal jutalmazott eredeti népszimmi dalokkal 3 felvonásban. Írta: Tóth Ede. Zenejét: Erkel Gyula. Az előadás folyamában Gucci czimbalmos közreműködend.

SEZÉMLYELK:
Feleli G., gazdag falusi földműves Szentgyörgyi.
Lajos gyermekei Krasznai.
Boriska D. Boér Emma.
Báthi Teresca, árva, Feleli Gáspár
gyámsága alatt Beczkóyné.
Göndör Sándor, szolgaleány Tamásy J. ur.
Finom Rózi, menyecske Medgyasszai Ilka.
Csordás, gazdaember Török.
Gordásné Philipoviczné.
Sulykóné Kőnczöl I.
Tarisznyásné Szabóné.
Öreg ember Oszváth.
Csendbirtos Kovács Béla.
Kónya, kántor Horváth.
Gonosz Pista, bakte Kassa.
Gonosz Pistáné Körösné.
Cserebogár Józsa, szőlőpásztor Sebostyén.
Czene, cigány, primhegedős Lovász.
Adus, vén czimbalmos Szabó József.
A makkhetes, korcsmáros ifj. Fehérvári.
Rúfke, felesége Dobai Erzi.
Józsa, bérés Várdi.

Nép, mindkét nemből, vendégek, cigányok, Történet-hely: Felső-Borsod vidéke. Idő: jelenkor. Az első és második felvonás közt egy évi időköz.

Kezdeté 7 órakor. Vége 10 előtt.

CSARNOK. A nők emancipatioja

mint társalgási- és beszédtárgy:
vagy:
míg el az ember: nem beszélhet; ha alszik: ne beszéljen; ha meghalt: nem tud beszélni; mikor beszélni tehát?

Humorisztikus fölolvadás.
Saphir-től.
(Folytatás.)

A nők, kedves hallgatónim és hallgatónőim, általában kevésbé veszik számba ama jogait, melyekkel mint feleség, anya, házínő bírnak, mint előjogaikat. A hallgatás a boldogok istene, azért hallgatnak a leányok s kezdenek beszélni azonnal, mielőtt — férjhez mennek.

Mert nem nősilnek férfaink mostanában? Most nem akarják megbontani az örökbékét. Mert a legjobb házasság is csak fegyveres béke. A házastársak minden hét végén hétnapi csatározást ünnepelnek s csak vasárnap megy el a férfi hazulról, mert a szentírás azt mondja: „A hetedik napon megpihen-jetek!”

Nagy szerencsétlenség a házasság harczában az: hogy a férj neje hibáit ellenfelegyverzett szemekkel indul a csatamezőre, a nők meg úgy tekintik férjeiket, mint hadifoglyokat s örünek, ha — kicsérélhetik őket! a női szívek mindmegannyi erősségek, de mivel férfaink nem elég erősek arra, hogy meghódítsák s nem elég szeretetre méltók, hogy beveggyék e várakat: tehát nem adnak táplálékot a szívnek, hogy aztán így a várat — kiéhezessék k.

Mi a különbség a nőtlen és a házás férfiak közt?

Az: hogy a nőtlenek, saját váraikban az őrséget képezik, a házások pedig saját erősségeikben az elítéltek.

A nők a mindenség eszmény-virágai, de a férfiak nem igen eszmény-pillangói a terem-tésnek. Kisse nagy phantasia kellene ahhoz: hogy pillangóknak tarthassuk őket. Többé nem röpkednek, többé nem alakoskodnak s főleg nem keringenek többé egy róza körül sem, mert nem lehet őket kényelmesen körüllova-golni s gyalog kénytelenek rápkedni és színeskedni!

Ha a nők most egészen olyanok akarnak lenni, mint a férfiak: akkor, nem szabad társaságaikban más dáma iránt érdeklődniük, mint a coeur-dáma iránt, senki másért tüzet ápolniok: mint szivarjaik számára, nem szabad semmi más főt szépek találniok: mint a sajátjaikat és pipa fejeiket, amazt szüntelen tell, eme z szeretetreméltóan üresen tartva, és senki mással nem szabad beszélni: mint önmagukkal, mert a mi férfaink, ha önmaguk közt társalognak, nem rettennek vissza semmi pikáns felelettel!

(Folytatás következik.)

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Oktober 29-án 5% Metalics 6980 frt
Kamat — 5% Nemzeti kölcsön 73.40
frt. 1860-iki államkölcsön 11175. Bankrésze-
nyek 930. — Hitelesítvények 202.80 London
112.35. frt. Ezüst 103.60 Cs. kir. arany 534—
— Napoleon'dor 901½, 100 mark németér-
tékü 55.80—

Urbéri kötvények: Magyarországi 81.70
Temesvári 81.— Erdélyi 79— Horvátországi.
84.—

Felelős szerkesztő: Békésy Károly.

Stein János erd. muzeum-egy-
leti könyvtáros és magyar királyi egyetemi
nyomdász kiadványában megjelent naptár-
rak Kolozsvárt. Erdélyi képes kis-
naptár 1876-ik székő évre. 17-dik év-
folyam. A királyhágon inneni s néhány
királyhágon tuli nevezetesebb vásárok leg-
újabb s ujonnan kijavított jegyzékével s a
méter-mértékek ábráival s átszámítási táblá-
zaival. Ára 26 krajczár, postán küldve
32 kr. Irodai fali naptár 1876-ra.
Katholikus és protestans, görög-orosz és
izraelita naptárral, bélyegilletés táblákkal,
s a királyhágon inneni királyi törvényszé-
kek és járásbíróságok táblázatos kimutatá-
sával. Különösen hivatali használatra Ára
30 krajczár, postán küldve 32 krajczár.
Erdélyi nagyobb képes naptár 1876.
évre. Hetedik évfolyam. Tiszti czímtárral
ellátva. Ára 60 kr. postán küldve 66 kr.
A distartalmu naptár-részen kívül a tisz-
tíczímtár tartalma következő: felelős ma-
gyar királyi kormány, horvát-szlavon-dal-
mát és osztrák-magyar közös miniszteri-
um, magyar királyi állami számvétség,
m. kir. curia, m.-vásárhelyi kir. ítélőtábla,
az erdélyi földterhementelési alapigazgatósá-
g Budán, a királyhágon inneni összes
királyi törvényszékek és járásbíróságok,
kir. közjegyző, kataszteri és kir. mérnöki
hivatalok, magyar királyi bányaigazgatóság
és magyar királyi jószágigazgatóság Ko-
lozsvárt, a kolozsvári és nagy-szebeni
magyar királyi pénzügyigazgatóságok az
alantas adó-és vámhivatalokkal, az erdélyi
magyar királyi postaigazgatósági kerület
postahivatalai és postamestereivel, a koloz-
vári magyar királyi távirati kerület fő-és
mellékállomásával, a királyhágon inneni
megyék, székek, vidékek, szabad királyi
és mezővárosok közigazgatási tisztíczímtára,
a kolozsvári magyar királyi tudomány-egye-
tem, kolozs-monostori gazdasági tanintézetek,
a Kolozsvárt létező hitfelekezeti tanodák,
állami tanintézetek, népiskolák, óvodák és
magán-növeldek, kereskedelmi és iparkama-
rák, Brassóban és Kolozsvárt, az erdélyi
gazdasági egyet, kolozsvári pinceegylet,
bankok, kölcsön-és takarékpénztárak, biz-
tosító társaságok. A „kolozsvári kalauz”-
ban közli a helyt létező közmívelődési és
jótékonyági egyleteket, a helyt lakó or-
vosokat, ügyvédeket, irodalmi és iparvál-
latokat, azok közül a nevezetesebb özege-
ket fölemlítve. Végül a „Hasznos tudniva-
lók” rovatában közli a kolozsvárt létező
nevezetesebb intézetek és hivatalok helyi-
ségeit.

Jelzalog-kölcsönöket

a birodalom bármely részében, te-
lekönnyezett földbirtokra 1000
frttól a legmagasabb összegig 5% és 6 %
kamat mellett törlesztésre. 2000 frton
felüli kölcsönöket rövidebb idő alatt és
5000 frton felülieket még előnyösebb
módozatok mellett eszközöl.

A hat. eng. általános
Ipar- és kereskedelmi ügynö-
ki iroda
Kolozsvárt, belmonostor utca 19. szám.
(Épíkezhetni posta útján, vagy személyesen naponta
d. u. 1-től 4-ig.)

Hirdetmény.

A kolozsvári kir. törvényszék ezennel közhírré teszi: hogy Dörgő Albert kolozsvári királyi közjegyző irodáját **1876-hó 30-án** nyitja meg.

A kolozsvári kir. törvényszéknek 1875. október 28-án tartott üléséből.

Hirdetmény.

Az alulírt m. k. lottó-igazgatóság megindítja az V-dik magyar királyi államsorsjátékot, melynek tiszta jövedelme a Felségének I. f. elhatározása folytán a m. k. állandó kincstári munkások árvi számára emelendő menházak felállítására fog fordíttatni.

Ezen sorsjáték 3334 nyerőszámot tartalmaz; a nyeremények főösszege: **200,000 forint o. é. köztük:**

Az I-ső főnyeremény	100000 forint
a II-dik	20000 "
2 nyeremény	5000 "
10 "	1000 "
20 "	500 "
100 "	100 "
200 "	50 "
3000 "	10 "

A húzás visszavonhatatlanul 1875. évi december-hó 20-án Budapesten az alulírt lottó-igazgatóság által fog eszközöltetni.

Egy sorsjegy ára 2 frt. o. é.

Sorsjegyek kaphatók: az alulírt m. k. lottó-igazgatóságnál, a lottógyűjtőknél, a lottó, adó, s- és postahivataloknál és minden nagyobb városban létező egyéb sorsjegyarúló közegeknél.

A m. k. lottó-igazgatóság államsorsjátéki osztálya.

Budapesten, 1875. évi október-hó 1-én

MOTUSZ ALAJOS,

m. k. p. t. miniszter. osztálytanácsos és lottó-igazgató.

(Utánnymot nem díjazatik.)

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvárt a következő **1876-dik évszázoló**

általános kedvelt dús tartalmú

Naptárak kaphatók:**Közhasznú Erdélyi képes naptár.**

A vásárok pontos kijavításával, s a méter mértékek rövid ismertetésével és átváltoztatási táblázatokkal.

Tizenhetedik évfolyam.

Ára 26 krajczár.

Postán küldve 32 kr.

Irodai fali naptár 1876 évre.

Különösen hivatali használatra.

Katholikus és protestáns, görög-orsz és izraelita-naptárral, bélyeg- és illeték-táblákkal, s a Királyhágon inneni részek (Erdély) törvényszékeinek és járásbiróságainak táblázatos kimutatásával.

Ára 30 kr.

Postán küldve 32 kr.

Az Athenaeum nagy képes naptára.

Szerkeszti Beöthy Zsolt.

Tizenhetedik évi folyam. Számos fametszvényvel.

Ára 1 frt.

Ez a legszebb s aránylag a legolcsóbb naptár. Falusi gazda naptára.

A magyar gazdák, kertészek, lelkészek és tanítók számára, Entz Ferenc, Gálóczy Károly, Grubicz Gyula, Kenesey Kálmán, Lávay Jenő, Lukácsy Sándor, Nyáry Gyula báró, Nyáry Ferenc, Rodiczky Jenő, Tormay Béla s többek közreműködésével, Szerkeszti Mátyás Izidor. Tizenkettedik évfolyam.

Ára 80 kr.

Borászati naptár.

Szerkeszti dr. Nyáry Ferenc. Harmadik évfolyam.

Ára 80 kr.

Protestáns új képes naptár.

Szerkesztette Dúzs Sándor, tanár. Ára 50 kr.

IPAROS naptár.

Szerkeszti Gelléri Mór, az „Alföldi Iparlap” szerkesztője.

Első évfolyam. Ára 50 kr.

HONVÉD NAPTÁR.

(Együtt katonai naptár.)

A magyar nép számára. Szerkeszti Áldor Imre.

Kilencedik évfolyam. Ára 60 kr.

A „népszászloja” naptára.

A magyar nép számára.

Szerkeszti Áldor Imre Nyolczadik évfolyam.

Ára 40 kr.

A magyar nép naptára, képes kalendárium.

Sokféle hasznos és mulattató olvasmányal ellátva.

Szerkeszti Tatár Péter. Ára 30 kr.

Lidércz naptár.

Kalandok, bűnesetek, tündéregék, csodás tünemények stb. gyűjteménye.

Tizenötödik évi folyam. Ára 60 kr.

Magyar nők naptára.

Szerkeszti Beniczky Irma. Nyolczadik évfolyam.

Ára 60 kr.

A ki jól akar tudni szabni!

Alulírtak, van szerencsém tisztelettel tudatni, a helybeli és vidéki úri hölgyekkel, miszerint a szabásbani tanítás árát leengedtem csak is 8 frtra és nyolcz napok alatt tökéletesen be is tanítom, nem különben a női ruha varrást a legújabb párisi divat szerént, készítését elvállalom 3 forinttól — 10 frtig, a legelegánsabban s a legnagyobb gyorsaság mellett eszközölöm. Lakásom főter 32-dik szám hátulsó emeletén Kolozsvárt, a hová a tisztelt úri hölgyek kegyes pártfogását elvárva maradtam alázatos tisztelettel

Üzv. BRUZER MÁRTONNÉ,
hölgy-ruha készítő és szabásznő Pestről.

IGÉRVÉNYEKET magyar sorsjegyekre

f. évi november 15-iki sorsolásra főnyeremény 150,000 frt.; elad 2¹/₂ ft és 50 kr. bélyegért, LUEFF M. illatszerész Budapesten, Dorottya-utca 3. sz. a „Minervához.”

Erdélyországban

páratlan csodálatos oles!

„Eczetet és eczet-szeszeket”

melyek a borezetet minden tekintetben ballatlanul felülmúlják, kizárólag csak a legújabb felfedezés szerint berendezett Eczetgyárból kaphatni: Kolozsvárt a kül-középutca szegletén a „Három csillag” című vendéglő udvarán.

POLLÁK

legújabb és leghíresebb

27

krajczáros egyetemleges áru-csarnoka

BÉCS,

Mariahilferstrasse 1.

Az áruk legjobb minőségű és valódi-
ságát legbiztosabb jótállás mellett
nagyban és kicsiben eladjuk:

gyapot-ruhákalmék

folton a legújabb- és legdivat-
osabban minden színben, stílus, csok-
zott, vagy stílus módra mintázottak,
és pedig: Lustre, rips, Diagonál,
plaidelmék, flanel, cheviot, koton,
törölköző s másféle szövetek.

Vásznak, mindennemű asztali
szövetek, zöltek és gradban
és damasztban, fehér és színesek,
függönyök, chiton s, sőt % szél-
es, porcellánok, török-orszón és
eper más czikk.

Teljes raktár szővött árúknak,
uri és női nyakkendőknél.

Legnagyobb raktár selyem-
és szőcszertű szin- és szélességben,
bárony-szalagokból minden
szélességben és szélességben.

Gyapjú- és blond-csipkék,
gyöngyös kárpitok, valamint min-
den e szakra vágó tárgyak stb.

mind ez csak

27 kr.-on.

Elküldések utánvétel mellett pon-
tosan. Minta- és áru-jegyek ingyen és
bérmentve. 1847 1479

Legnagyobb béd

27

krajczáros

árudája

a solidága és valódiságáról jól tes-
tik.

Pollák Berná

BÉCS,

Kärntnerstrasse 1.

(via a-via der Weiburggasse)

az áruk valódisága és legjobb mi-
ségéről lelkisimertés jótállás mel-
lett és kizárólagosan árusítja a
a folyvat

minden idényre nézv

legújabb divatu

gyapjú- ruhakelmék

Ép úgy mindennemű vászon-div-
current- és szővöttárak, legújabb mi-
ségéről lelkisimertés jótállás mel-
lett és kizárólagosan árusítja a
a folyvat

mint- és áru-
jegyzék

inzen és bérmentve.

A vet mellett — pontosan teljesítetik.

A nemetszők visz-
szavételnek.

A legolcsóbb és legjobb**zsebórákat**

A következő, soha nem hallott olesó árban árusolom; egy mint-
kaphatni egy csinos, pontosan járó munkás-órát,
igen jó minőségűt.

Csak 4 frt 50 kr. az ára egy igen csinos hölgyórának, leg-
szébb alakban alfenied-ezüstből,
igen pontos járással.

Csak 6 frt 50 kr. az ára egy igen elegáns britania-
ezüst henger-órának, pompáson
vésett tokban, pontos járással, a melyért jótállás vállaltatik.

Csak 8 frt. az ára egy valódi angol 13 próbás ezüst henger órának,
legfinomabb paténs gépezettel, nehéz ezüst köpenyvel, la-
pos, igen pontosan járó, a melyért kezességet vállalkoz.

Csak 9 frt. az ára egy igen szép valódi hölgy henger-órának, igen csi-
nosan formálva, legfinomabb rubintokon jár, elegánsul kiál-
litva, percze pontos, a miért kezességet vállalkoz.

Csak 13, 14—15 frt. az ára egy valódi ezüst precisiós-
rubinton, legfinomabb gépezettel, s jőlfarásra nézve kezességet vállalkoz.

Csak 13 frt 50 kr. az ára egy valódi angol talmi-
arany-remontőr-órának, a
Rozkopf-féle új rendszer szerint, kulcs nélkül felhúzható a kengyelről. Ez órák olcsósá-
guk és jeleségük következtében világhírűek, s pontos járásukért kezességet vállalkoz.

Minden tőlem vásárolt óra mellé egy elegáns talmiarany-lánczot adok ingyen.

Kaphatni: (434) (4—12)

KANN J.

által Bécsben, Wollzeile 21 sz.

Videki megrendelések, az ár beküldése, vagy utánvétel mellett pontosan teljesíttetnek.

Figyelmeztetés.

Steiner L. és társa prágai, ugyiszer értesülésem szerint néhány buda-
pesti, szegedi és brassói cég az általam már évek során át gyártott s jó sikerrel
forgalomba hozott gyögyereji sós-borszeszt (üveg-műtáim és nevem felhasználása
s aláírásom hamisítása mellett) utánozza. Az illetők ezen valóban nemtemei eljárásuknak
elejét veendő: üvegjeim hátó részére 1876. január-hó 1-től fogva

„Brázay Kálmán nagykereskedő Budapestén”

köriratú címetem nyomattatom be.

Ha felsoroltak készítménye csak némileg is megfelelne a czónak, nem volna
szükségük arra, hogy azt idegen cég alá burkolva, nevemet oly módon használják,
mintha készítményük tőlem származna. Kijelentem tehát ismételtlen, hogy a t. közön-
ség csak azon sós-borszeszt ismerje el tőlem származottnak, melyhez
a használati utasításon aláírásom szerepel s az üvegre ragasztott címlap nem
„mint” vagy „nach” Brázay van elítve, mert a kérdéses sós-borszeszt részben
vidéki kereskedők készítményem helyett holtak forgalomba.

Budapesten, 1875. október hó 1-én.

Brázay Kálmán, nagykereskedő,

IV. országot 24. szám.

ELET-ITAL,

kitűző háziszser

váltó- és mocsarláz, bél- és gyomorgörög, epe-inger, hányás, tengeri

betegség, vizeletszorulás, álmatlanság, stb. ellen.

Ára egy nagy üvegnek 65 kr. kisebb 50 kr.

Sós-borszesz

mint háziszser.

Mr. William Lee utasítása szerint. Gyors hatást eszközöl: Rheuma,

csúsz, szaglás, fagyás, fog- fejt- és fülfájások, szemgulladás,

rákékely, bennulások stb. stb. ellen; sőt fogtisztító szerül is igen ajánlható,

meanyuiból a fogak fényt elbesszít, a foghúst erősíti, és a száj tiszta

szagátalan ízt nyer a szesz elpárolgása után.

Ára egy nagy üvegnek 80 kr. kisebb 40 kr.

Használati utasítás magyar vagy német nyelven jelentékeny orvosi s egyéb el-
ismert bizonyítványokkal, valamint bizománysávos névsorával, minden üveghez mellé-
keltek. (445) (3—3)

Präservatifs

(Cottons)

gummi és hal-hőlyagból, tucatszja 2 frtől 6
frtig, továbbá mindenféle gummi árúkat
utánvétel mellett megküldi, titoktartás ígérése
mellett levélbeli megrendelésre is. J. N.
Schmeidler, Bécs, Neubau Stif-
gasse Nr. 19.

Nehézkört

(nyavalytörést) levél által gyógyít dr.

Kilisch, szakorvos, Drezda, Wil-
helmsplatz 4. (ezelött Berlinben).

Száz meg száz sikert tud felmutatni

Moll Seidlitz-porai.

E porok, rendkívüli és a legkülönfélébb esetekben bebizonyított hatásuk következtében, minden
eddig ismert házi gy. gyermek közt elvitáztatlanul első helyet foglalnak el; s ezer meg ezer kezükben levő hál nyi-
latkozott a nagy és zaráss minden részéről részletezett kimutatást nyújt, hogy a porok rugózt szorulásban,
emésztésházi és a szájban (szőben), továbbá görögökben, vesekőjokban, inbajokban, szívbetegségeben, legut
feljében, vértől asokban, edzős tagfájásokban, végre aszkorára, hypochondriára való hajlamban, ta-
tós hányásig terjedően sat. a legjobb sikerrel használtattak s a legbiztosabb gyögyeredményt mutattak fel.

Egy eredeti doboz ára használati utasítással együtt 1 frt o. é.

Francia Borszesz Sóval.

Leghíresebb orvosok s szenvedő emberiség segélyére minden belső és külső gyulladásoknál, s is-
több betegségek, min entle sebek, fej-, fül- és fogfájás, régi bajok, nyíltségek, rák, brand, szemgull da,
bennulások és minden éle sérülések sat. ellen.

Palaczkokban használati utasítással együtt 80 kr o. é.

Dorsch-gadóc- (csuka-) máj-olaj.

A l. tisztább s leghathatósabb gyógyolaj Bergenből Norvégiaiban, s nem kell összetévesztetni a
mesteregesen tisztított máj-olajjal. (226—100)

A valódi Dorsch-gadóc-máj-olaj legjobb sikerrel alkalmazatik mell- és tüdőbetegségeknél, görögökben és
rachitisben. Meggyógyítja a legújabb czisz- és közvénybajokat valamint rugózt bőrtífist.

1 palaczk ára használati utasítással együtt 1 frt o. é.

Valódi minőségben kapható csupán

Kolozsvárt: Valentini

A. (ezelött Bitter) s győgyárban,

bel-monostortza al adóte során;

továbbá Wolf J. dr. Hintz

Gy., Engel J. és Szé-
ky Miklós győgyárban,

Nagy-Szebenben: Müller győgyze-
résnél.

Székesschen: Reinhardt J. S. J.

Szerdahelyt: Schimert, F. győgyze-
résnél.

MOLL A., cs. k. ndv. szállító Bécs, Tuchlauben 9.

Nyomatott Stein János m. k. egyetemi nyomdászánál az ev. ref. tanoda bettivel Kolozsvárt